

ДЕКЛАСИФИЦИРАН

07.03.2006 г.

(ДАТУ НА ДЕКЛАСИФИЦИРАНЕ)

Зл. 50(2) / 5.1.05 ПЗЗКЧ

(ОСНОВАНИЕ ЗА ДЕКЛАСИФИЦИРАНЕ)

М. И. Н. И. И. Саволев ИСТОРИЧЕСКА СПРАВКА

(ДЛЕЖНОСТ НА ЛИЦЕТО)

(ИМЕ, ФАМИЛИЯ)

[Своеручен подпис]
(ПОДПИС)

На отдел V Управление гранични войски /УГВ/ при МВР

/1946 - 1962 г. /

Фонд № 14

МВР - Щаб на ГВ - отделение "Специално" /1946 - 1947 г./

МВР-ГВ-отдел Оперативен -отделение "Разузнавателно"/1947-1951 г./

МВР - УГВ - отдел V - /1951 - 1962 г./

До 27 август 1946 г. гранични войски и съответните разузнавателни и контраразузнавателни служби към тях са били при Министерството на войната. От горната дата съгласно решение на правителството ги предават към Министерство на вътрешните работи.

Главната задача на гранични войски и на разузнавателните органи при тях е била осигуряването на надеждна охрана на държавните граници, съвременното разкриване и ликвидране дейността на чуждото разузнаване и враждебните елементи в граничната зона.

В изпълнение на тази задача, разузнавателните органи:

а/ организират и водят разузнавателна и контраразузнавателна работа в пределите на граничната зона;

б/ организират и водят разузнаване върху територията на съседната държава, в дълбочина до 25 км от граничната линия;

в/ извършват арести и водят първоначално /предварително/ следствие по делата на задържаните нарушители на границата и на арестуваните в граничната зона лица.

За тази цел към Щаба на ГВ е съществувало отделение "Специално" което се занимавало с организиране на разузнавателна и контраразузнавателна дейност, на войсково наблюдение и др. в пограничната и съпребелна зона. Вербовало е агентура, изпращало е такива на територията на противника и пр.

Дейността на разузнавателните органи при ГВ, е протичала в тясно взаимодействие и сътрудничество с органите на ДС и ИМ.

Поделенията на ГВ са били групирани в гранични сектори, всякой от тях състоящ се от гранични участъци с разузнавателни секции или зам. командир на участъка по разузнаването, които са изпълнявали аналогични задачи с посочените по-горе за отделение "Специално".

При преминаването на ГВ от Министерство на войната към МВР на 27.VIII.1946 г. са имали следната структура:

ЩАБ НА ГВ - ОТДЕЛЕНИЕ "СПЕЦИАЛНО"

а/ разузнавателна секция

б/ противоразузнавателна секция

Гранични сектори

1.	Граничен сектор	- София
2.	"	- Пловдив
3.	"	- Сливен
4.	"	- Шумен
5.	"	- Враца

През 1947 г. съществени промени в структурата на секторите не стават освен това, че секторите Сливен, Шумен и Враца се преместват съответно в Елхово, Варна и Плевен.

В зависимост от вътрешното и международното положение, и изострилата се обстановка с ФНРЮ, се увеличават граничните сектори през 1948 и 1949 г. от 5 на 8.

От гледище на подобряване секретността в работата граничните сектори и участъци са имали шифровани наименования, например, граничен сектор София - поделение "Пирин", граничен сектор Бургас - поделение "Шипка" и т.н. Освен това тези шифрови наименования много често са били сменявани.

Съгласно заповед № 44 от 9.III.1950 г. считано от 1.I.1950 г. става изменения в наименованията на граничните сектори в гранични отряди, а на граничните участъци, в гранични комендатури и се създават 10 гранични отряди. По-късно със заповед № 162 от 31.V.1950 г. се създава и 11 граничен отряд.

Към разузнавателното отделение се създава и следствена секция, а при отрядите и комендатурите, както преди се наричали разузнавателни секции. Следствената секция е имала за задача да провежда първите разпити на нарушителите на границата.

Изострящата се класова борба вътре в страната и активната дейност на капиталистическите разузнавания дават отражение върху увеличаването на разузнавателните и контраразузнавателните органи в ГВ.

С утвърждаването на щата за 1951 г. на базата на разузнавателното отделение при ГВ се създава отдел V при Управление гранични войски /УГВ/, а в граничните отряди-разузнавателни отделения и разузнавателни секции при граничните комендатури. Структурата на отдел V-УГВ и отделение V при граничните отряди е била следната:

Отдел V УГВ ПРИ МВР

1.	Разузнавателно отделение	- ФНРЮ
2.	"	- Гърция
3.	"	- Турция
4.	"	- Черноморска и Дунавска граница

Следствена секция

Задачата на отделенията е била да организират, разузнавателната и контраразузнавателната работа за съответната страна с помощта на V отделение при граничните отряди.

Гранични отряди

Отделение V при граничните отряди наред с разузнавателната и контраразузнавателна дейност в пограничната и съпределна територия на противника са се занимавали с организиране на войсково наблюдение. Вземали са участие по изселване на вражеските елементи от южната и западна граница и др.

1. Граничен отряд - Белоградчик

ЗАБЕЛЕЖКА: През годината граничният отряд се премества в Кула.

2. Граничен отряд - Драгоман

3. " - Петрич

4. " - Девин

5. " - Момчилград

6. " - Елхово

7. Граничен отряд - М. Търново

8. " - Бургас

9. " - Толбухин

10. " - Лом

11. " - Кюстендил

12. " - Симитли

ЗАБЕЛЕЖКА: отряда е създаден със заповед № 466 от 31.XII.1950 г. считано от 1.I.1951 г.

13. Граничен отряд - Любимец

ЗАБЕЛЕЖКА: отряда е създаден съгласно заповед № 35 от 7.III.1951 г. считано от 10.III.1951 г.

14. Граничен отряд - Варна

ЗАБЕЛЕЖКА: отряда е създаден със заповед № 42 от 22.III.1951 г. считано от 31.III.1951 г.

15. Граничен отряд - Русе

ЗАБЕЛЕЖКА: отряда е създаден със заповед № 44 от 22.III.

1951 г. считано от 31.III.1951 г.

През 1952 г. стават несъществени структурни изменения; в отдела се създава отделение разузнавателен разпит и предварително следствие и отделение отчет и информация, което е имало за задача да води централизирано отчетността и информацията по разузнавателната и контраразузнавателна работа, агентурата и нейното движение по линия на V отдел УГВ, да прави анализи от войсковото наблюдение и др. Създават се отделни комендатури в Чипровци и Г. Делчев, 12 граничен отряд от Симитли се премества в гара Пирин.

През 1953 г. обединяват се в едно отделение отчет, информация и разузнавателни разпити. Пети граничен отряд от Момчилград се премества в Чорбаджийско. През м. април се закрива отделната комендатура в Г. Делчев и се създава 16 граничен отряд в Сатовча.

Изменящата се вътрешна и международна обстановка през 1954 г. дава отражение и върху обема на задачите, на разузнавателната и контраразузнавателната работа. В отдел V се съкращава отделение Черноморска и Дунавска граница. Разузнавателните разпити се извършвали от следствените работници на ДС.

През годината на базата на отделна комендатура Чипровци се създава 17 граничен отряд Чипровци, който по-късно се премества в Долни Лом.

Съгласно заповед № И-512 от 8.VII.1954 г. 16 граничен отряд Сатовча се премества в Г. Делчев. Граничните отряди в Лом /10/ и във Варна /14/ се закриват, също и отделение пето към тях.

През 1955 г. настъпва подобрене в отношенията по държавна линия между нашата страна и ФНРЮ. Съгласно заповед № И-300 от

13.VII.1955 г. агентурно-оперативната работа против ФНРЮ се прекратява и отделение I - югославска граница при отдел V-УГВ се закрива. През годината 1 граничен отряд Кула се премества във Видин, а на базата на 2 граничен отряд Драгоман се създава отделна комендатура Драгоман. По граничните отряди стават следните изменения: закрива се пето отделение при 9 граничен отряд Толбухин, закрива се 12 граничен отряд гара Пирин, пето отделение при 15 граничен отряд Русе, като остава само зам. началник по разузнаването, закрива се и 17 граничен отряд Долни Лом.

През периода 1956-1960 г. стават незначителни структурни изменения, които се свеждат до преместване на комендатурите от едно населено място в друго в зависимост от изменящата се обстановка или осигуряване на по-добри условия за живот и работа на военнослужащите.

През 1960 г. на базата на отделна комендатура Драгоман се създава 2 граничен отряд Драгоман. Създават се отделна комендатура Долни Лом и отделна комендатура гара Пирин.

През 1961 г. работниците от отдел V УГВ и по отряди и комендатури са били в следните поделения:

Отдел V УГВ ПРИ МВР

1. отделение	- Турска граница
2 отделение	- Гръцка граница
3 отделение	- отчетност и информация

Гранични отряди

1 граничен отряд	- Видин
2 "	- Драгоман
3 "	- Петрич
4 "	- Смолян

5	граничен отряд	- Чорбаджийско
6	"	- Елхово
7	"	- М. Търново
8	"	- Бургас
11	"	- Кюстендил
13	"	- Любимец
16	"	- Г. Делчев

Отделна комендатура Долни Лом

Отделна комендатура гара Пирин.

През 1962 г. се запазва същата структура на разузнавателните и контраразузнавателните органи работещи при УГВ.

Съгласно разпореждане на МС № 1057 от 20.VI.1962 г. и заповед № 228 от 20.VI.1962 г. Гранични войски преминават от МВР към МНО с изключение на контраразузнавателните органи - V отдел УГВ и ККП /контролно пропускателните пунктове/. По същество функциите на отдел V се прекратяват, а тези на ККП се предават на управление II-КДС.

През периода 1946-1962 г. са ставали различни структурни промени, които са били продиктувани от изменящата се вътрешна и международна обстановка, но основна задача която е стояла първоначално пред отделението при ГВ, а след това пред отдел V УГВ и неговите подразделения към отрядите и комендатурите е била разузнавателна и контраразузнавателна дейност, борба против враговете на социалистическата ни родина.

Като особеност в структурата са честите промени в броя на граничните отряди, комендатурите, местонахождението им и пр.

Във фонд № 14 V отдел УГВ са включени архивните материали на отделение специално, на отделение разузнавателно при ГВ, на

отдел V УГВ, на разузнавателните секции и отделение пето при отрядите и комендатурите.

Съгласно писмо от 8.II.1947 г. архивата по разузнаването и контраразузнаването до края на 1946 г. са предадени в МНО - поделение 50220, към фонда за този период са останали отделни документи.

За периода 1947 - 1954 г. архивните материали на някои отряди макар и не изцяло са унищожени с протоколи.

Състоянието на архивните материали на отдела е добро, няма повредени и негодни за ползване. След тяхната научно-техническа обработка бяха приведени в още по-добър ред и се съхраняват при по-добри условия.

Заповеди и др. основни документи цялостно не са запазени. В първите години материалите не са систематизирани по номенклатурни дела, по години. След 1950 г. е имало номенклатура по която са се ръководили при систематизиране на материалите.

Материалите се отнасят за периода 1946-1962 г.

Отпеч. в 3 екз.

№ 3 д.Ф.

Изп.: Русчев

Нап.: Тодорова

24.VI.1968 г.

С о ф и я

СЪСТАВИЛ:
НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ -
ПОЛКОВНИК